ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΟΥ ΛΕ ΠΕΛΕΤΙΕ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΕΡΛΑΙΝ

ΣΤΕΡ' ἀπὸ δυὸ ὧρες, ὁ Βερλαὶν ζήτησε τὸν ἐφημέριο τῆς φυλακῆς καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ πάη μιὰ Κατήχησι. Ὁ ἱερωμένος τοῦ ἔδωσε τὸ βιβλίο ποὺ τοῦ ζητοῦσε κ' ὁ ποιητὴς βιθίστηκε ἀμέσως στὴν ἀνάγνωσί του. Ἡ σελίδες, ἡ σχετικὲς μὲ τὴν εὐχαριστία, τὸν ἐνθουσίασαν καὶ σιγὰ - σιγὰ ἄρχισε νὰ νοιώθη τὴ γοητεία τῆς θρησκείας.

Ἔπειτ' ἀπὸ λίγες ἡμέρες, ἕνα πρωὶ τοῦ Ἰουνίου, ὁ Βερλαίν, ἔπειτ' ἀπὸ μιὰ νύχτα ποὺ τὴν πέρασε σκεπτόμενος τὸν Θεό, ρίχτηκε ἔξω ἀπὸ τὸ κρεββάτι του καὶ γονάτισε πλημμυρισμένος ἀπὸ δακρυα μπροστὰ στὸν Ἐσταυρωμένο, ποὺ ἦταν κρεμασμένος στὸν τοῖχο τοῦ κελλιοῦ του. Ὅταν σὲ λίγο, προσκαλεσμένος ἀπὸ τὸν φύλακα ἐπειγόντως, ἔφτασε ὁ ἐφημέριος τῆς φυλακῆς, ὁ ποιητὴς τοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἐπιστροφή του στὸ Θεό.

Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν ἐποχή, ὁ Βερλαὶν ἄρχισε νὰ γράφη τὰ ἀριστουργηματικὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς του «Σοφία», τὰ ὁποῖα διατνέει τὸ βαθύτερο θρησκευτικὸ αἴσθημα. Συγχρόνως ὅμως ἔστελνε σ ὁ Παρίσι, στοὺς φίλους του, ἐπιστολές, στὶς ὁποῖες ἐξύβριζε χυδαιότατα, μὲ λόγια ποὺ κάθε ἄλλο ταίριαζαν παρὰ σ' ἕναν καλὸ χριστιανο, τὴν Ματθίλδη, τὴν πρώην σύζυγό του...

Μήπως λοιπὸν ὅλ' αὐτὰ δὲν ἦσαν παρὰ «καμώματα», ὅπως πίστευαν πολλοὶ σύγχρονοί του ; Ὄχι, ἡ ἀλήθεια εἶνε πιὸ ἀπλὴ : Ὁ Βερλαὶν εἶχε ξαναβρῆ τὴν πίστι του, μὰ δὲν εἶχε πάψει νὰ εἶνε ἁμαρτωλός.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πολλοὶ φίλοι τοῦ Βερλαὶν ἔσπευσαν νὰ τοῦ ἐκδηλώσουν τὴ συμπάθειά τους μὲ θερμὲς ἐπιστολές. Πολλοὶ μάλιστα πῆγαν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν στὴ φυλακή του. Μεταξὺ τῶν τελευταίων ἦταν κ' ὁ περίφημος συγγραφεὺς τῶν «Σκληρῶν Διηγημάτων», Βιλιὲ ντὲ λ' Ἤλ 'Αντάν, ὁ ὁποῖος εἶχε πάει τότε στὸ Βέλγιο γιὰ διαλέξεις.

* * *

«Ἄ ! σκότωσε τὸ πνεῦμα μου καὶ τὴν καρδιά μου καὶ τὶς αἰ-
(σθήσεις μου !...
Οἴκτο. Θεὲ πολυεσπλαχνε !...» Π. Βερλαὶν

Ὁ Βερλαὶν βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακή του στὶς 16 Ἰανουαρίου 1875.

Τοῦ κάκου, τὸ φθινόπωρο τοῦ 1873, καὶ πολλὲς φορές, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἡ μητέρα τοῦ ποιητοῦ εἶχε κάνει διαβήματα στὸ ὑπουργεῖο τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Βελγίου κ' εἶχε ὑποβάλει ἕνα σωρὸ αἰτήσεις, γιὰ νὰ πετύχη τὸν περιορισμὸ τῆς ποινῆς του διὰ βασιλικῆς χάριτος.

Ἡ φτωχὴ Στεφανία, ὅταν εἶδε πὼς ὅλ' αὐτὰ δὲν ἔφερναν κανένα ἀποτέλεσμα, δὲν εἶχε πειὰ παρὰ μιὰ μόνο σκέψη : νὰ βρίσκεται ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ συχνὰ κοντὰ στὸν φυλακισμένο της. Γι' αὐτό, δὲν περνοῦσε οὔτε μήνας, ποὺ νὰ μὴν πάει στὸ Μόνς. Ἔτσι, ὅταν ἕνα θλιβερὸ πρωϊνὸ τοῦ φθινοπώρου ἡ βαρειὰ πόρτα τῆς φυλακῆς ἄνοιξε στὸν φυλακισμένο, ὁ Βερλαίν, ἐλεύθερος πειά, βρῆκε στὸ ὑγρὸ πεζοδρόμιο τὴν μητέρα του νὰ τὸν περιμένη.

Πῆραν μαζὺ τὸ τραῖνο καὶ τὸ ἴδιο βράδυ ἔφτασαν στὸ Φαιμπού, ὅπου κατέλυσαν στὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς τῆς κ. Βερλαίν. Ὁ ποιητὴς ἔμεινε ἕνα μῆνα ἐκεῖ. Κ' ἔγραφε σχετικῶς σὲ κάποιον φίλο του, στὸ Παρίσι :

«Εἶνε τόσο καλοὶ ὅλοι ἐδῶ γιὰ μᾶς κι' εἶνε τόσο ὄμορφο ν' ἀναπνέη κανεὶς τὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς — ἔστω καὶ τὸν βορρηᾶ — ὥστε ἡ πρωτεύουσα δὲν μὲ τραβᾶει καθόλου».

Τὸν Φεβρουάριο ὅμως ὁ Βερλαὶν ξαναγύρισε στὸ Παρίσι, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ συναντήση τὸν δικηγόρο τῆς Ματθίλδης. Ἔλπιζε ἀπ' αὐτὴ τὴ συνάντησι πολλὰ πράγματα, γιατί ἡ ἀπόφασις τοῦ διαζυγίου τὸν εἶχε καταδικάσει νὰ πληρώνη στὴν πρώην σύζυγό του ἑκατὸ φράγκα τὸ μῆνα γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ παιδιοῦ τους, τοῦ ὁποίου ἡ φύλαξις τοῦ εἶχε ἀφαιρεθῆ μετὰ τὴν καταδίκη του. Ἴσως μάλιστα ἔλπιζε ἀκόμα περισσότερα : ὅτι ἡ Ματθίλδη θ' ἀναγνώριζε ἐπιτέλους τὴν «ἀδικία» της καὶ θὰ τοῦ ζητοῦσε συγγνώμην.

Μὰ ἡ ἐλπίδες του διαψευσθήσαν πολὺ σύντομα : ὁ δικηγόρος δὲν τὸν δέχτηκε κἄν...

Ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴ μεριὰ αὐτή, θυμήθηκε τότε τὴν καινούργια του πίστι καὶ πῆρε τὸ τραῖνο γιὰ τὸ Σιμαὶ τοῦ Βελγίου. Ἂν καὶ μετὰ τὴν ἀποφυλάκισί του ἡ εἴσοδος στὸ Βελγικὸ ἔδαφος τοῦ εἶχε ἀπαγορευθῆ, πέρασε τὰ σύνορα καὶ παρουσιάστηκε στὸ περίφημο μοναστῆρι τῶν Τραππιστῶν, ἀποφασισμένος νὰ γίνη καλόγερος !...

Μὰ μιὰ βδομάδα δοκιμαστικῆς παραμονῆς στὸ μοναστῆρι, τὸν ἔκανε νὰ καταλάβη ὅτι δὲν ἦταν ἀπὸ τὴν πάστα ποὺ γίνονται οἱ καλόγεροι... Οὔφ !... νὰ ξαναγυρίση γρήγορα στὸ Παρίσι ! Μετανόησε μάλιστα τώρα, ποὺ δὲν εἶχε βγάλει εἰσιτήριο «ἀλλὲ - ρετούρ».

Τότε ὁ Βερλαὶν θυμήθηκε τὸν Ρεμπώ ! Καὶ τοῦ ἔγραψε μιὰ θερμὴ ἐπιστολή, στὴν ὁποία τοῦ μιλοῦσε περὶ Θεοῦ, θρησκείας κλπ. Ὁ φίλος τοῦ Ρεμπὼ Ντελαὰ ἀνέλαβε νὰ στείλη τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ στὸν προορισμό της, «γιατί ὁ Βερλαὶν δὲν ἤξερε τὴ διεύθυνσί του κ' ὁ Ρεμπὼ εἶχε ἀπαγορεύσει στὸν Ντελαὰ νὰ τοῦ τὴν πῆ».

Ὁ Ρεμπὼ ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ στὴ Στουττγκάρτη τῆς Γερμανίας, ὅπου βρισκότανε τότε. Μόλις διάβασε ὅσα τοῦ ἔγραφε περὶ Θεοῦ ὁ παλιός του φίλος, ξέσπασε σὲ σαρκασμοὺς κ' οὔτε τοῦ ἀπάντησε κἄν. Ἐπανέλαβε μάλιστα τὴν ἀπαγόρευσί του στὸν Ντελαὰ νὰ μὴ φανερώση τὴ διεύθυνσί του στὸν Βερλαίν.

Μὰ ὁ Πὼλ ἐπέμεινε, ἐκέτευε... Τέλος μιὰ μέρα ὁ Ρεμπὼ ἔγραψε στὸν Ντελαά :

«Τὸ ἴδιο μοῦ κάνει ! Ἂν θέλεις, δῶσε του τὴ διεύθυνσί μου».

Ὁ Βερλαὶν ἔτρεξε ἀμέσως στὴν Στουττγκάρτη, ὅπου καὶ συνάντησε τὸν φίλο του. Μὰ τὴν ἄλλη μέρα κιόλας τὸ βράδυ, οἱ δυὸ φίλοι, καθὼς ἔκαναν ἕναν περίπατο στὸ σελινόφως, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Νέκαρ, ἄρχισαν τραμπὴ φιλονικία.

Δὲν ἄργησαν νὰ πιαστοῦν στὰ χέρια καὶ νὰ ἐπακολουθήση μιὰ ἄγρια πάλη, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Βερλαὶν νικήθηκε.

Ὁ Ρεμπὼ τὸν ἄφησε κυριολεκτικῶς ἀναισθητο καὶ καταπληγωμένον στὸ πεδίο τῆς συμπλοκῆς, ἀπ' ὅπου τὴν ἄλλη μέρα τὰ χαράματα τὸν περμάζεψαν μερικοὶ χωρικοί, οἱ ὁποῖοι τὸν μετέφεραν στὴν καλύβα τους καὶ περιποιήθηκαν τὶς πληγές του.

Τὴν ἑπομένη ὁ Βερλαὶν ἔφυγε ἀπὸ τὴν Στουττγκάρτη, χωρὶς νὰ ἰδῆ τὸν Ρεμπώ. Οὔτε καὶ ἤμελλε νὰ τὸν ξαναϊδῆ πειὰ σ' ὅλη του τὴ ζωή.

* * *

Φεύγοντας ἀπὸ τὴν Στουττγκάρτη, ὁ Βερλαὶν τράβηξε γιὰ τὴν Ἀγγλία. Μόλις ἀποβιβάστηκε στὸ Λονδῖνο, πῆγε σ' ἕνα μεσιτικὸ γραφεῖο καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ ζήτησε νὰ τοῦ βροῦνε μιὰ θέσι.

Ἔπειτ' ἀπὸ μιὰ βδομάδα τὸν εἰδοποίησαν ἀπὸ τὸ πρακτορεῖο ὅτι τοῦ προσέφεραν μιὰ θέσι καθηγητοῦ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς ἰχνογραφίας στὴν κωμόπολι Στίκνεϊ, τῆς περιφερείας τοῦ Λίνκολνσαϊρ.

Ἡ κωμόπολις αὐτὴ βρισκόταν 125 μίλια πρὸς βορρᾶν τοῦ Λονδίνου, στὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Βερλαὶν δέχτηκε καὶ ξεκίνησε ἀμέσως γιὰ τὸ Στίκνεϊ.

Τὸ ἰδιωτικὸ αὐτὸ σχολεῖο ἦταν ἕνα χτίριο Γοτθικοῦ ρυθμοῦ. Ὅταν χτύπησε τὴν πόρτα του ὁ Βερλαίν, ὁ διευθυντὴς κ. Οὐίλλιαμ Ἄντριους, ἕνας ἄνδρας καμμιὰ τριανταριὰ χρόνων, τοῦ ἄνοιξε ὁ ἴδιος.

Ὑποδέχτηκε τὸν νεοφερμένο, λέγοντάς του ἕνα ἐγκάρδιο «Καλῶς ὥρισες !»

Καὶ, καθὼς ὁ Βερλαίν, ποὺ ἦταν γεμάτος σκόνες, τραύλιζε μερικὲς συγγνώμες, ὁ κ. Ἄντριους τοῦ εἶπε :

—Ἔλα νὰ πλυθῆς, φίλε μου.

Μολονότι ὁ Βερλαὶν δὲν ἤξερε τ' Ἀγγλικά, ὅπως ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου δὲν ἤξερε τὰ Γαλλικά, οἱ δυὸ ἄνδρες συνεννοήθηκαν θαυμάσια, γιατί ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τῆς γνωριμίας τους ὁ ποιητὴς κατώρθωσε νὰ κερδίση τὴ συμπάθεια τοῦ κ. Ἄντριους καὶ τῆς λαμπρῆς καὶ νεαρᾶς συζύγου του, ἐκφράζοντάς τους μὲ βλέμματα καὶ μὲ χειρονομίες ὅτι τοὺς συμπονοῦσε γιὰ τὴν ἀνησυχία ποὺ τοὺς προκαλοῦσε, ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ἡ κατάστασις τοῦ μικροῦ ἄρρωστου καριτσιοῦ τους.

Ὅσο γιὰ τὰ μαθήματά του, ὁ Βερλαίν, τὴν ἄλλη μέρα, ζήτησε τὴν ἄδεια ν' ἀρχίση ἀπὸ τὴν ἰχνογραφία. Ἀσφαλῶς φοβόταν τὴ στιγμὴ ποὺ θ' ἀναγκαζόταν νὰ διδάξη - τὰ Γαλλικὰ σ' αὐτὰ τὰ χαμίνια, ποὺ δὲν ἤξεραν οὔτε λέξι ἀπὸ τὴ γλῶσσα του καὶ σὰ ὁποῖα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δώση τὴν παραμικρὴ ἐξήγησι στὴ δική τους γλῶσσα.

Ὡστόσο, μολονότι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ μέθοδος Μπέρλιτζ δὲν εἶχε ἐπινοηθῆ ἀκόμα, πρέπει νὰ πιστέψουμε ὅτι ὁ Βερλαὶν ἐφήμοσε ἐξ ἐνστίκτου τὶς ἀρχὲς τῆς μεθόδου Μπέρλιτζ, γιατί ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου φάνηκε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὶς ὑπηρεσίες του. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι ὁ Βερλαὶν παρέδιδε καὶ στὸν κ. Ἄντριους τὸν ἴδιο μαθήματα Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς καὶ εἰς ἀντάλλαγμα, ἐκεῖνος τοῦ ἔκανε μαθήματα Ἀγγλικῆς.

('Ακολουθεῖ)

Ὁ Βιλιὲ ντὲ λ' Ἤλ 'Αντάν
(Γελοιογραφικὸ σκίτσο)